

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XIII. Explicantur ea, quæ contra hæc obijciunt Medici, & quomodo partes
omnes sa[n]guine suste[n]te[n]tur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

nutritionis esse materiam, quæ generationis fuit & compositionis: & ex qua primum formata fuerunt corpora nostra, ex eadem post augeri & sustentari debent. At primæ formationis materiam solum fuisse sanguinem menstruum, illi ipsi medicinæ principes Hippocrates & Galenus tradiderunt. Atque ex eo ratiocinatur Aueroeris in 2. lib. colligit cap. 2. quod in vulua nec melancholia reperitur, nec cholera, quæ cum sanguine misceantur. Deinde alimentum omne necesse est esse dulce; quoniam hoc dumtaxat humore pascitur & nutritur natura; omnisque vita calore & humore sustinetur. Ex humoribus autem omnibus solus sanguis eiusmodi est.

B Quippè bilis altera tum amara est, qualia excrementa esse solent; tum calida & sicca altera acris & acida, frigida & sicca, quæ ambæ qualitates mortis sunt, non vitæ pituita denum insipida, frigida, & humida, nec latis cocta. Quæ si interdum nutrire videatur, non tamen nutrit quamdiu adest sanguis: neque eo consumpto & exhausto potest ipsa nutrimentum vllum præbere, nisi magis cocta mutetur in sanguinem, quo velut benigno & dulci humore corpora reficiantur; nam suapte conditione vitæ potius noxia est. Sanè cerebrum, quod plurimum à sanguinis natura distare, maximèque pituitosum esse videtur, immò præcipua pituitæ sedes, nō pituita, sed tenuissimo sanguine sustentatur: vt venule testatur, quæ in eo plurimæ cōspiciuntur. Hanc ob causam in lib. de victus ratione scripsit Hippocrates pituitosos homines non asuetam cibi abstinentiam facilius omnino ferre. Quoniam vt interpretatur Galenus, hic solus humor tempore procedere magis coctus in sanguinem mutari potest & nutrire; quod neutra bilis potest. Nam flaua nimis adusta est & sicca: atque ex sanguine plus calefacto gignitur: in ipsique inedijs amarior redditur: atra verò terrea nimis est & sicca, & ex assato aut etiam atro sanguine nascitur. Et quamuis vtraque fortasse refrigerari possit & ad qualitatum mediocritatem adduci, substantiæ tamen benignitatem nunquam acquirat. Pituita frigida cum sit minusque cocta, & idèo tum in pituitosis edulijis, tum in alijs pluribus generationem sanguinis anteedat, neque tamen malæ substantiæ sit; faciliè potest, si magis calefiat & coquatur, in sanguinem commutari. Vt verè omnino illud quoque pronuntiatum fuerit ab Auicenna, pituitam posse tum ab interno & natiuo calore coqui & in sanguinem cedere, tum ab externo putrefcere & corrumpi: sed non ab altero corrigi & ad sanguinis naturam perducì.

E Neque negari potest humores cæteros, duplicem præsertim bilem, esse velut sanguinis excrementa; & idèo inficere potius, quàm reficere, ac refarcire posse: quoniam hæc est excrementi cuiuslibet conditio. Sanguinis autem naturam totam optimam, & verò etiam ita temperatam, vt crassioribus partibus crassiora membra, tenuioribusque tenuiora sustentare queat. Caloremque eum, qui totam nutritionem perficit & alimentum commutat, nequaquam vrentem esse aut assantem, qualis est igneus, sed elixantem, qui alimentum facit calidum & humidum: quæ temperatio solus sanguinis est, non aliorum humorum. Idq. eò magis verū existimari debet, quod vt non

A multò ante dicebatur, probabilis sanè est eorum sententia, qui solum sanguinem contineri venis voluerunt. Nullum enim aliud est membrorum nutrimentum, nisi quod per venas à iecore ad illa reficienda & sustentanda transmittitur. Sed quamuis simul cum sanguine humores cæteros contineri dicamur, ex ijs tamen omnibus corpora nostra nutriti non dicemus. Quoniam & maxima pars ab vtili ad nutriendum massa fecernitur, & alibi, quàm in venis, quæ alimenti vasa sunt, præcipua est illorum humorum sedes. quòd ij minimè sint ad nutriendum apti, sed ad alios potius vsus pertineant: & quilibet sua sponte credo fatebitur illud esse proprium vniuersi corporis alimentum, quod per se venis continetur atq. in illis per omnes corporis partes distribuitur. Hoc autem manifestum est esse solum sanguinem: tum quod aliorum humorū alia sunt vasa: tum quòd is solus in iecinore & corde gignatur & contineatur, vnde venæ omnes proficiuntur. Et vt arterijs tenuior solus includitur, sic venas crassiores solius & alimentarij vasa esse credendum est. Quò in membrorum substantiam mutato, humores cæteri, qui cum eo permisti fuerant, aut per sudores, aut alio modo purgantur.

C Video etiam medicos omnes in eo consentire, vt pituitam desiniat sanguine deficiente nutrire, sed mutatam in sanguinem. Quod si ita habeat, ipsa igitur quamdiu humor eiusmodi est à sanguine diuersus, nutrire minimè potest. At hæc minus maligna est, naturæque aduersa, quàm duo humores reliqui. Multò igitur minus illi nutrire poterunt. Deindè si pituita nutrit, quia mutat in sanguinem, hæcque sola sanguinis defectum supplet, non duplex bilis, quod ea sola, non hæc, in sanguinem mutari queat: profectò non humores cæteri nutriunt, sed solus sanguis. Atque hæc quidem argumenta hanc mihi sententiam persuasurunt.

EXPLICANTVR EA, QUÆ
contra hæc obijciunt medici & quo
modo partes omnes sanguis
sustententur.

CAPVT XIII.

Galenus autem etsi coactus fuerit sententiam hæc nostram, quam Aristoteles explicauit, tum apertis verbis laudare, tum rationi consentaneam esse pronuntiare: plus tamen opinor apud illum potuit sola Hippocratis autoritas, quàm certa ac necessaria ratio. quare si is, vt est in libro, quem de proprijs edidit libris, cap. 1. eos consuevit appellare seruos; qui se aut Hippocratem aut alium quemcumque profiterentur sequi, videat ne eisdem ipse obnoxius, crimini sit. Accessit familiare studium contradicendi Aristotelis: quod quanto perè rationis iudicium perturbet atque impediatur, nemo ignorat. Sed quibus tandem modis sententiam ille Hippocratis confirmare conetur, videamus.

De ossibus.

De ossibus autem, etsi sciam non deesse qui secus sentiant, verè tamen definitum mihi videtur fuisse à Galeno in 2. lib. de viti partium cap. 16. lib. 11. cap. 18. & 3. de naturalibus facultatibus cap. vlt. & ante illum ab Hippocrate in extremo lib. de alimento, familiare illis nutrimentum esse medullam, quæ in grandiorum quidem ossium interiore sinu & cauitate manifestè conspicitur, in minoribus autem quæ sinus & cauitatis expertia sunt, cauernulis continetur, quas in illis vbiq. sparsas velut penù naturæ præparauit. Non enim corporis pars est medulla, neq. ossiū excrementū: tū quia non expellitur, immò optimè inclusa cōtinetur: tū quia non est falsa & ingrata, vt excrementa; sed dulcis prorsus ac suauis cibus; quo credendū est non extrinsecè solum humectari ossa; sed ita quoque refici ac sustentari, vt quod est carnis sanguis, hoc ossibus sit medulla. Verè enim dulcem & sanguinis planè substantiam habet: & vt scribit Aristoteles in 3. de historia cap. 20. & lib. 2. de partibus cap. 6. in nuper natis animalibus cruenta tota & sanguinea vilitur; mox magis cocta colorem mutat: quod cæteris quoque membris accidit. Itaque medullæ natura mediã quasi est inter sanguinem & ossa. Quia cum sanguis nimium distet ab ossium conditione, non potest in ea statim mutari; sed pluribus opus est mutationibus; vt prius transeat in medullam, mox in ossium substantiam: dūque hæc nutriuntur medulla, sanguine planè, hoc est sanguinis substantia, nutriuntur.

Vniuersum igitur hoc disputationis caput si colligatur; perspicuum fuerit omnes nostrorum corporum partes solo sanguine sustineri; hoc est optima & dulcissima cibi parte, quæ substantiam habet sanguineam siue actu formã & speciem sanguinis habeat; siue nondum habeat, sed mox, si melius coquatur, habitura sit; siue habuerit quidem, sed in aliam naturam post mutata fuerit. Sic enim dum sanguis in humores, quos secundos vocant, mutatur antequam in membra cedat, membra nihilominus ex sanguine nutriti existimantur. Atque hoc demum sentit comprobatur. Siquidem quamcunque corporis partem manducaueris, nunquam bilis amarorem alteriusve humoris ingrati saporem, sed vbiq. solius sanguinis suauitatem & dulcedinem senties: etsi maiorem in iis, quæ meliori & puriori illius parte vescitur.

Neque obiciant amplius ii, qui contrã sentiunt, non sanguinem solum, sed alios humores cum eo per venas fundi, quæ nutritionis instrumeta sunt. Quoniam permissionis huius atque distributionis causam iam satis superque explicatū fuit eam non esse, vt ipsi nutriant, sed vt sanguinis nutritionem multis modis promoueant.

In famelicis, inquirunt, faeces aridiores esse & sicciore, quàm in cæteris: propterea quòd deficiente alimento humores omnes suxit natura. Et animalia quædam sunt, quæ plurimo tempore sine cibo viuunt, vt glires, vrsi, limaces, & alia, vt Aristoteles confirmat in 8. lib. de animalium historia cap. 14. 15. 16. & 17. in quibus plurimã est pituita, qua interim sustentantur: nec tamen in sanguinem prius mutata, siquidem ex illis permulta non sunt sanguinea.

Cæterum si quòd famelicorum faeces aridiores sint, colligat illi naturam tunc humoribus omnibus nutriti; reliquo tempore, quo naturalis cibo

animalia fruuntur colligam ego solo ea sanguine velci; quòd faeces egerat humidiores. Ergò famem siccare corpora, verè Hippocrates tradidit in Aphor. 59. sectionis 7. & certa ratio cōcludit. Quoniam cum nostrorum corporum humor singulis momentis exhauriatur; nisi alimētis humectetur, siccare ea necesse est. Propterea tum eo loco humidioribus corporibus magnoperè famem conuenire, idem auctor affirmavit: tumque in Aphor. 16. sect. 2. vbi famis est, præcepit laboradum non esse. Non solum, vt interpretatur Galenus, quoniam vires nimium dissoluuntur: verum etiã quia cum labore quoque siccentur corpora, duplici simul cōiuncta siccante cautã nimium omnino sicarentur, morsque citissima adduceretur. Si igitur famelicorum corpora tota siccentur, quid mirum si magis arefcant faeces? Vbi enim copiosius alimentum ingestum fuerit, natura inde copiosè recreata humiditas egerit faeces, ex quibus aliquid amplius humoris fugere potuisset: & totus interdū cibus in vtre corruptus eiicitur. Vel certè cum duplex sit pituita vsus, humectare membra, sanguinisque defectum suppleri; quamdiū abundat alimētum, ea minus est necessaria, pituitosã que materia minus in corpore reteta & largius purgata humiditas magis facit faeces. At famelicente corpore humorè omnem cibi natura sugit, tum sanguineum, tum pituitosum; qui duo humores humidi sunt & ad nutriendum apti: Et idè aridiores faeces. Reliqui duo humores etsi in faecibus remanent, minus tamen humectant, cū ipsi natura sicci sint. Cæterum cum non in ventre aut intestinis, vbi feceruntur faeces, sed in iccinore separentur humores, nullum prorsus ex aridioribus famelicetium faecibus peti argumentum potest, quo eorum corpora humoribus omnibus nutriti probentur.

Quæ verò animalia multo tempore sine cibo dicuntur viuere, aut frigida sunt, & minimum coquant; aut multam in corpore humiditatem continent, antecedentiumve ciborum cruditate; quam eo tempore conficiunt & in alimentum necessarium commutant. Eamque, siue pituitosam, siue boni alimenti, quæcunque sanguinea sunt, in sanguinem; quæ verò exanguia, in humorè illum, qui in eo animalium genere sanguini proportione respondet, prius mutant, tum inde nutriuntur. Quod enim in sanguineis est sanguis, hoc est eiusmodi humor in exanguibus. Atque de tota hac difficultate satis disputatum est.

SANGVINEM ANIMATVM NON esse, neque corporis partem: Multo minus humores cæteros.

CAPVT XIII.

Tota superior de humoribus disputatione inter philosophos fuit & medicos, quæ autem postremo hoc loco proponitur, inter Theologos quoque propter præcipuas quatuor difficultates celebris est. Quarum prima est illa, quomodo filius Dei hominis naturam induerit; an inquam non animam solum & corpus, quatenus ex cæteris suis partibus, cōstat; sed sanguinem item assumpserit, atque in diuini verbi Persona sibi vniuerit. Altera, num Christus resurgens ex mortuis totum sanguinem, què dūm

Solutio.

Famem siccare corpora.

Famelicorum faeces curada.

Animalia quædam viuere multo tempore sine cibo.

Medulla quid.

Obiectio 1.

Solutio.

Obiectio 2.